

"СВОБОДА" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Published daily except Sundays and holidays,
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.,
on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
SUBSCRIPTION RATES:
Three years in copy \$7.00
Six months in copy \$3.75
Foreign and Jersey City Rate \$10.00
One year in copy \$5.00
Foreign and Jersey City Rate \$10.00
Single copy 10 cents
All orders must be accompanied by cash or money order.
3 Канада відправити вилучити гроші лише на т. е. Foreign Money Order.
Телефон "Свобода": 498 Montgomery. Тел. V. H. Союз: 1838 Montgomery.
Адрес: "СВОБОДА", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

КОГО ДНЕСЬ НАМОВИТЕ ОБЕЗПЕЧИТИСЯ
В У. Н. СОЮЗІ, ТОЙ ВАМ ЗА ЦЕ ВІДПОВІДНИЙ
БУДЕ ВСЕГДА.

ГАРНИЙ РЕКОРД.
Місячний звіт ректорського секретаря Українського Народного Союзу свідчить, що Український Народний Союз працює, собі за місяць лютий 337 нових дітей, а привняв наразі 31, себто разом збільшив число дітей, у себе забезпечених о 368 дітей.
Є це найбільший прибуток в Молодечин Департаменті, який Український Народний Союз колинебудь мав, бо ще ніколи за один місяць не випало до нього тільки дітей.
Сей факт свідчить про те, що члени Українського Народного Союзу зрозуміли добре з одного боку вагу забезпечення дітей для себе самих, для батьків та матерів, а з другого боку вагу вписування молодечки в Український Народний Союз для дальшого існування української заповідної інституції.
Річ певна, що припущення близько чотирьох соток нових дітей членів вимагало немалої праці і певної ріш, що члени Українського Народного Союзу можуть з гордістю подивитися на вислі своїх організаційних заходів.
Коли члени Українського Народного Союзу не будуть переставати своєї роботи, але будуть вести далі свою роботу коло організації молодечки в ряди свідомого українського громадянства, зібраного в Український Народний Союз, тоді вони можуть дивитися з певною надією на будучність української заповідної організації в Америці.

СМЕРТЬ І НЕЩАСТЯ НЕ ТРАТЯТЬ НАГОДИ.
НЕ ТРАТЯЙ І ВИ. ОБЕРНИСЯ В У. Н. СО-
ЮЗІ СЕРЧАС. ТЕПЕР ПРИЙМАЄСЯ БЕЗ
ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ.

ЗАМІТНИ ПІСЛІДНІ СЛОВА.
Підчас одної катастрофи, що случилася недавно літаковим американським службам в горах пенсильванського степу, погіб летун Ленард Брук Гай-Пірсон. Після його похоронів вдова його подала до публічного відома листа, який написав перед смертю її покійний муж, а котрий наведено серед його паперів з виразною нотаткою: До отворення аж по мой смерті.
Лист адресований до всіх летунів у поштової летничій службі, але він з однаковою слушністю відноситься до кожної людини й до кожної справи. Пише летун:
"Як я помру, не упадайте на душі.
"Я думаю, що й мала жертва мого смерті все таки на щось приналежить для великої справи, котрій я служу.
"Як ми літаємо, то ми дурні, — кажуть люди. Але як ми помримо, то всі приходять до переконання, що оточити, щоб для світа били добра, як успішність може зрозуміти.
Ми напружимо своє життя, ми відаємо своє життя, ми відосконалюємо службу, з якої кариєра їде для щого світа. І бачите, вони нас називають дурнями.
"Видержуйте, товариші. А все ще стою з вами."
Так писав чоловік, занятий в роботі, в якій він скорше чи пізніше сподівався смерті. З якою зрозумілістю для небезпек і для вартості служби він ішов до праці? Сильні великого бачили в чоловіці, що так розумів свою роботу?
Колиб так дивилися на свою публічну роботу всі люди, тоді наша публічна робота вишла ботом краще й досліпшійше. Тоді було б більше щастя і задоволення серед людей.
Американським поштовим летунам будуть певно довго звеніти в пам'яті слова їх товариша "Видержуйте, Товариші! Не покидайте!" Колиб так ставали мали робітники других царин людської праці, тоді й їх праця вишла б з більшим завзяттям, бачили б, бо вони та легкі зражували.

**НАДЗВИЧАЙНІ ЗБОРИ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК В НЬЮ-
ЯК НА ЗНАК ПРОТЕСТУ І ЖАЛОБИ ПО ЗАМОРДОВАННІ
ЛІХАМ. БЛ. П. О. БЕСАРАБОВОЙ.**
В лютинці, 8. марта с. р., відбулися надзвичайні збори Українського Жіночого Заповідного Товариства в Нью-Йорку, на знак протесту і жалоби по бл. П. О. Бесарабовій. На збори запрошено делегатів з двох інших жіночих товариств в Нью-Йорку. Від тов. с. Товати явилися пп. Пенча і Варницька, а від сестричата "Провидання", що гуртується при Корт Ст. явилися пп. Дзендер і Стожуркова.
Присідателі постановили причину надзвичайних зборів і відчитала проповідку вість про замордованні Ліхам бл. П. О. Бесарабовій. Присутні деканки і делегати поставили з місць вшанування пам'яті невинно замученої української виданної громадянки. По коротких нарадах узведено скандувати спільно з Українським Комітетом Зв'язку Товариств в Нью-Йорку протестувати.

ЯК ПОМОГТИ НАШІЙ ЕМІГРАЦІЇ?
При постелі хорого. — "Жебране". — Добрі поради. —
Потрібні не слова а діла.
(Від спеціального кореспондента "Свободи").

Українська еміграція у західній Європі переживає глибоку кризу. Значна її частина переживає кризу матеріальну: нема їжі, нема в їжу одягнуті, нема їм зажити за помешкання. Друга частина, матеріально більш-менш забезпечена, переживає кризу моральну: нема групу під ногами, не знають, що завтрашній день принесе, гнобять і тисне от вічне перебування "між небом і землею".
Обидві кризи, матеріальна й моральна, однаково заслуговують на нашу увагу. До того ж, у багатьох випадках вони збігаються доки не стануть однією кризою, особливо гострою. Та окремо чи вкупі, а вони грозять великою небезпечкою.

Небезпека полягає в тім, що жива національна сила, зосереджена на еміграції, може розпоршестися і змарнуватися. Не треба забувати, що на еміграції опинилися найбільш активні, живі й свідомі частини українського народу. Це в одній мірі відноситься як до східної, так і до західної України.

Це не значить, що в краю нічого не залишилося. Було б це значало сумним культурним свідомством для українського народу, коли б кілька тисяч емігрантів вичерпували всю активну силу. Розуміється, в краю також залишилися живі, активні й свідомі люди. Крім того, життя в краю, під московським чи лядським ярмом, втворює все нові сили, виховує все нових борців.

Та не все так і підставою, щоб махнути рукою на еміграцію. Якби він круко не був багатий на сили (а в дістності цього, на жалі, нема), він все та не може використати ті професори, військові, адвокати, інженери, мистці, письменники, агрономи, лікарі, кінематографісти і прости культурні люди, які опинилися на еміграції. Додамо: опинилися з причини політичних і національних, а не яких-небудь особистих.

Коли криза піде далі — а це мусить статися і коли завчасу не буде якийсь відповідних заходів, то цей незвичайно щільний національний матеріал буде втрачений для українського народу на віки. Навіть при найбільшій багатості на культурні сили це було б марнотрапством. А при нашій бідності на культурні сили це було б непростим злочинком.

Наше суспільство, треба віддати йому справедливості, знає свою справу з тієї небезпечки, яка йому з цього боку загрожувала. Вже від якогось часу в нашій пресі жваво обмірковують питання про допомогу еміграції. Можна почути про це розмови й на зборах та дискусіях. Питання стало актуальним.

Які ж рецепти пропонується? Не скажемо, щоб ті рецепти були дуже радикальні. Олії підходять до справи просто й пишуться спільно з американськими земляками, щоб ті слали гроші й рятували еміграцію. Очевидно річ, що цим способом можна допомогти тільки одиницям, і то на короткий час. Питання в цілості цієї спосіб не розв'язує.

Другі радять емігрантам йти на союзи в Америку. Для Галичан, мовляв, там чистий рай, а для Підкарпатців — ну, може й для них щось знайдеться. Ось же Грушевський і Товатию поклали, чому б і простим людям не покласти? Цей спосіб так само не годиться, як і перший. То може покласти, то і сам покладе й інших порад не потрібують. А хто не може, тому навіть поради не допоможуть, хоч би вони були.

КОГО ДНЕСЬ НАМОВИТЕ ОБЕЗПЕЧИТИСЯ В У. Н. СОЮЗІ, ТОЙ ВАМ ЗА ЦЕ ВІДПОВІДНИЙ БУДЕ ВСЕГДА.

**ПІСЛЯ ТРАГІЧНОЇ ПОДІЇ
У ЛЬВОВІ**
Нагале внесення Українського Клубу в справі трагічної та смерної смерті Ольги з Левинських Бесарабової в поліційних арештах у Львові при ул. Яковича.

Дня 9. лютого с. р. державна поліція арештувала мешканцю постійно при ул. Виспільського 34. п. Ольгу з Левинських Бесарабової, вдова по інженері Тимотрі Бесарабові, який як австрійський офіцер загинув у світовій війні на італійському фронті. Дня 13. лютого, заразом по першій допиті, знайдено в її труні в якій поліційних арештах при ул. Яковича у Львові, Дня 18. лютого її брат Северин Левинський, проф. учительського семінара у Львові, дізнався від надкомарної поліції Вагнера, що його сестра, Ольга з Левинських Бесарабової, доконала самогубства і що її похоронено на державний кошт, без повідомлення про це родичів. Одномодно у сестри покійної, Івонни Левинської, вчительки в Городку Ягайлонським (4 милі від Львова) зроблено ревізію, імовірно вже по смерті її сестри, тому, що в часі ревізії одні з поліційних арештів ситант "чи її сестра, Ольга, вживає яких наркотичних засобів?" І без огляду на те, що поліція знала, що покійна має брата професором учительської семінарії у Львові, сестру в Городку, не вважала за потрібне повідомити їх про смерть сестри та в тайні похоронила покійну.

Львівська преса подала звістку про самогубство в поліційних арештах арешта на другий день, а між іншим "Кур'єр Львівський" з дня 15-го лютого і "Дзвіник Львівський" з дня 19-го лютого подали до відома, що Ольга з Левинських Бесарабової, 20 літ, арештована на провінції за володіння, доконала самогубства в поліційних арештах при ул. Яковича. Оба оповіщення черпали ці відомості з газети з протекучої смерті. З якою метою поліція, замислюючи Ольгу з Левинських Бесарабової, яка мала 35 літ і була арештована у Львові підчас війни, як арештувати у зв'язку з українським націоналізмом, пердала у пресу ці фальшиві звістки та дати? І іншого випадку смерті в поліційних арештах при ул. Яковича у цьому часі не було.

Колиж для 16. лютого др. Олександр Марічак, інтерв'юючи у справі арештованих українських студентів, спитав коментарі Кадавана, чи правдиво є поговорою про сестру п. Ольгу з Левинських Бесарабової? почув від нього відповідь: "Ви читаете часописи, а в них часом усе було точно передано".

Подаючи до відома що страшенно та жалючу подію, ніщо підписані ставлять висновок: Сойм домагався від Уряду, а спеціально міністра справедливості і міністра внутрішніх справ, щоб:

1) Прокураторія при Окружнім карним суді у Львові доручила негайно перевести експертів на Ольгу з Левинських Бесарабової, померлої 13. лютого 1924 р. невідомо коли й невідомо де похороненої.
2) Крім цього доручити одначасно з лікарською експертною негайну секцію при якій була би присутна родина померлої, судові лікарі, лікарі доручені родиною, а також рідні заступники на ідентифікацію.
3) Міністерство Справедливості вишле негайно окремого делегата до Львова, який мав би на місці перевести у цей спосіб, щоб справа трагічної та смерної смерті Ольги з Левинських Бесарабової була роз'яснена без ніяких сумнівів.

4) На випадок виникнення винуватих смерті пок. Ольги з Левинських Бесарабової, ці винуватці можуть находитися тільки в поліційних арештах при ул. Яковича у Львові — доручити, щоб переведено якнайшвидше в інший арешт, щоб би винуватці не тільки винуватили, але й розяснили всю справу цієї трагічної події".
Варшава, дня 21-го лютого, 1924.

— Ритуй, ритуй, я проковтувала шпильку!
— Чогож кричиш, ось маеш другу!

— Пана, як могли ви вчора вчепити на веранді шпильку мою докучу?
— Так, прошу добродія, як і так, шпилька ця моя, коли побачив тепер я до вас докучу.

НА СМЕРТЬ ШЕВЧЕНКА.
Умер Тарас замучений катями.
Німе Ріго. Замучений військ. гас.
Діа біл тут невідомо як мав.
Ріго мусить дух жана в серціх у нас.
Нехай кати Ріго убили жана.
Та слави вічної не зможемо заміняти!
Він дав нам волю, сестро, борючись дав сина
і сестри нашою Він буде вічно живим.
Не сей жаний, трудились так великої негоди
Згадайте про Ріго, що бачив жана за нас
Показав життя своє в користь свого народу
І дух Ріго в борні нехай змине нас.
Хай заповідо Ріго кріпаками слозами
Написаний в темниці у катів.
Немо побачити сестро науку перед нами
І нас усе в діл за скарженнями братів.
У нас в руках ратун Української долі
Чи й життя чи смерть — залежить ось від нас.
Не робити же бачив нехай горі
Не киньте ворогу ті в останній час!
Бо як ми і тепер її приписує волю
І діл круки ті на шматки роздеруть.
Вона не вбачить свого жана як ніколи
І діл кріпаки навіч од нас!
Держіть же високо старі рідні Країни,
І сина ворогів не переспівати сні!
Робітьте гурду ті муравині стіни,
Що вкрили собою і вольності нас!
К. Новомазкий.

**БЕЗСМЕРТНІ
КНИЖКИ**
З ПРИВІДУ 110-ЛІТНОЇ РІЧНИЦІ
ВРОДНИ НАЙБІЛЬШОГО ПОЕТА
УКРАЇНИ ПО ЗНИЖЕНИХ ЦІНАХ.

Кожного марта кожного року кожда свідомо українська громада світкую пам'яті найбільшого поета України, Тараса Шевченка. Бесідики згадують його життя, краєву його творчість, його велике значіння для українського народу. Що робить поодинокі громадяни? Чи знають вони твори найбільшого українського письменника? Чи читають вони їх, чи може вдоволяються лише чужим переповіданням на концертах?

КНИГАРНЯ "СВОБОДА"
має великий вибір творів Тараса Шевченка в різних розмірах, виданнях, оправах, як ось:
ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА. Видання Української Наказиди. П'ять великих томів. Велика маса матеріалу для життєвого поета. Богато малюнків самого Тараса Шевченка й інших українських художників. Копії були співробітниками своїх видання.
Разом 5 томів. У прекрасній, твердій, полотної оправі \$13.00.
— з 3 томів \$7.00.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО. ГАЙДАКИ. Чудове видання з прекрасними рисунками відомого українського майстра А. С. Свистюка. Наклад, "Укр. Накладні". Великий фоліовий формат. В люксовій оправі \$6.00; в полотної оправі \$5.00; в картоної оправі \$3.00.

КОБЗАРЬ. Видання Української Наказиди. Грубий том на 707 сторін, який містить всі поетичні твори поета. Опрацьований в тверду полотної оправі. Має портрет поета. — \$2.25

КОБЗАР. Видання Українського Союзу. У гарній брошурованій оправі з кольоровою вставкою. Має крім портрету поета багато рисунків до його поем. Том має 310 сторін друку — \$1.50

ТРИ ПОЕМИ (СОН—ВЕЛИКИЙ ЛЬОХ—НЕОПІТИ). Се три не найголовніші політичні поеми Шевченка, що звертаються з язвистим обжалованям проти гнобителей України. Том має переклади й пояснення пра українського поета Богдана Лепкого. Два портрети Шевченка. 134 сторін друку — 35 центів

ГАЙДАКИ. Видання "Українського Слова". Се найбільша історична поема Тараса Шевченка. Том має 100 сторін друку та великий вибір гарних ілюстрацій. Окладина окрашена різноманітним портретом. — 50 центів

ТАРАС ШЕВЧЕНКО. Видання товариства "Прогрес" в Америці (що була при Українським Народним Союзі). Книжкою з 63 сторінками має: статтю О. Непришко-Грановича; Про життя і творчість Тараса Шевченка. Вибір поезій та ряд ілюстрацій. — 20 центів

ШЕВЧЕНКО І ЙОГО УКРАЇНА. ЗБІРКА. Видання "Свободи". Поезії в пам'яті Шевченка, написані А. Альфським, Франком, Кочубовичем, Оленою Пількою; статті про життя Шевченка для української літератури та народа; вибір поезій Шевченка. Англіські переклади "Заповіту" 15 і Богдана Лепкого: ШЕВЧЕНКО ПРО МИСТЕЦТВО. Накладом автора. Се виборні уривки з творів Тараса Шевченка, які показують, як Шевченко відноситься до письменства та штуки. 26 сторін. — 10 центів

Се видання творів Шевченка і про Шевченка, які повинні бути у кожній українській хаті.
По них можна пізнати, як Українець про Шевченка лише слухає, чи його дійсно знає.

**ВКРЕ ВИПИСОВ З ДРУКУ
КАЛЕНДАР У. Н. СОЮЗА
НА РІК 1924.
ЦІНА 60 ЦЕНТИВ.
БІЗЬОК, ГУМОРИСТИЧНИЙ КАЛЕНДАР**
Перший український ілюстрований гумористичний календар в Америці. Котрий містить в собі 90 чітких зображень, 30 дотепних віршів, 45 цікавих анекдотів і 150 картинок і коротких гуморів та цікавих анекдотів.
Току, який хто хоче розкрити собі туку та розвеселитися, хай згра сої його завоює.
ЦІНА 75 ЦЕНТИВ З ПЕРЕСИЛКОЮ.
Замовлення слати на адресу:
"СВОБОДА", 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Повідомлено своїх покупців, що маємо на складі, іні повністю отримали Календарі і які друку Календарі країні вже випускає.

СВОБОДА, ПЯТНИЦА, 21-го МАРТА, 1924.

Y & CO. 1841
30 Philadelphia, Pa. 19106

